

[Finansministeren.]

forslag, jeg havde stillet, ganske som hidtil i sin karakter, det var blot grænsen, der var ændret. Det har imidlertid vist sig, at som loven hidtil har været formet, har man ikke ment at kunne give befordringsfradrag i tilfælde som dem, der her er tale om for fiskernes vedkommende. Det er nu ved ændringsforslaget rettet op. Jeg har haft, det erkender jeg gerne, visse betænkeligheder. De har ikke været dikteret af nogen form for uvilje mod fiskerne, men udelukkende af den omstændighed, at vi ikke rigtig har haft mulighed for, så sent anmodningen er kommet, helt at kunne overskue, hvilke konsekvenser ændringen vil få i øvrigt. Men det er i hvert fald klart — det vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Mose Hansen — at da det er en generel bestemmelse, der er indført, gælder den ikke alene fiskere, men også andre, der måtte være i en tilsvarende situation.

Peter Nielsen: Jeg vil blot sige til det ærede medlem hr. Foged, at der har aldrig været hån eller svig i mit hjerte.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 124 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om tipning.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 144) findes i tidenden sp. 5554).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Boye Hansen: Udvalget har holdt et møde mellem anden og tredje behandling, og jeg kan herefter på hele udvalgets vegne indstille lovforslaget til vedtagelse i den form, hvori det foreligger efter afstemningen ved anden behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 128 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 127) findes i tidenden sp. 5562).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Holger Eriksen: Udvalget har holdt et møde mellem anden og tredje behandling, og det indstiller enstemmigt lovforslaget til vedtagelse i den form, hvori det foreligger efter afstemningen ved anden behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 131 stemmer; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m.v.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 146) findes i tidenden sp. 5565).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

K. Axel Nielsen: Ved dette lovforslags anden behandling i onsdags gav den højtærede minister for Grønland udtryk for en ganske vist behersket optimisme med hensyn til mulighederne for at opnå forlig med venstre og de konservative. Der var nogen grund til at nære en sådan optimisme. På grundlag af de fra venstres og de konservatives ordførere fremsatte udtalelser var der kun uenighed om to punkter, nemlig for det første om formandsvalget og for det andet om sekretariatets placering.

Af disse to punkter måtte man få det indtryk, at det sidste for venstre og de konservative var det vigtigste. Det ærede medlem hr. From sagde således under første behandling af lovforslaget — Folke-tingstidende sp. 4667 — efter at det ærede medlem havde kritiseret bestemmelsen om formandsvalget:

„Jeg er endnu mere betænkelig ved forslaget om, at udvalgets sekretariat skal have direkte referat til ministeren. Det vil jo i realiteten sige, at vi opretter et nyt departement ved siden af det bestående.“

Under lovforslagets anden behandling erklærede den højtærede minister for Grønland, at et forlig måtte forudsætte indrømmelser fra begge sider. Heri lå, at ministeren for sit vedkommende var rede til at gøre indrømmelser.

Under udvalgsbehandlingen efter anden behandling stillede jeg efter aftale med den højtærede minister det spørgsmål, om venstre og de konservative ville stemme for lovforslaget, hvis bestemmelsen om sekretariatets placering ændredes, således at sekretariatet blev underlagt departementet. Uden at referere de flere gange afbrudte og genoptagne forhandlinger i udvalget — sligt hører jo ikke til god tone — har jeg lov til at oplyse om resultatet af forhandlingerne, at denne indrømmelse fra ministerens og regeringspartierne side ikke tilfredsstillede venstre og de konservative, ikke på grund af formandsspørgsmålet, men fordi man nu forlangte den pågældende bestemmelse formuleret således, at der ikke

ville blive tale om et egentligt sekretariat, men alene, som det udtrykkes, den fornødne sekretærhjælp.

Det må her understreges, at venstre og de konservative netop lagde afgørende vægt på, at denne sekretærhjælp ikke måtte være af det omfang, som den højtærede minister i en skrivelse til udvalget — optrykt som bilag 2 til udvalgsbetænkningen — havde erklæret var nødvendig, for at rådet kunne løse sine opgaver.

Efter at venstre og de konservative havde tilkendegivet dette standpunkt, måtte det — og det beklager jeg — konstateres, at der på dette punkt var så afgørende uoverensstemmelser mellem udvalgsflertallet bestående af socialdemokratiet, de radikale og socialistiske folkeparti på den ene side og venstre og det konservative folkeparti på den anden side, at et forlig ikke var muligt. Havde flertallet på et tidligere tidspunkt fået kendskab til, at dette punkt, altså spørgsmålet om sekretariatets omfang, var så afgørende for venstre og de konservative, ville det nok på et tidligere tidspunkt af forhandlingerne være blevet opklaret, at kløften mellem vore standpunkter var for stor. Jeg vil ikke dermed sige, at forhandlingerne har været spildt, tværtimod har de haft det nyttige resultat, at standpunkterne er bragt på det rene.

De ærede ordførere for venstre og de konservative har gentagne gange erklæret sig for tilhængere af oprettelsen af et Grønlandsråd med den opgave at planlægge og koordinere udviklingen i Grønland. Nu nægter man Grønlandsrådet det redskab, nemlig et sekretariat, der skal sætte rådet i stand til at løse sin opgave. Såvel i Grønlandsudvalget af 1960 som i det grønlandske landsråd har man stillet store forventninger til Grønlandsrådets fremtidige arbejde. Vi i regeringspartierne ønsker ikke at skuffe disse forventninger. Efter vor opfattelse ville vi svingte selve ideen med oprettelsen af Grønlandsrådet, hvis vi accepterede venstres og de konservatives krav, ikke om sekretariatets placering, men om dets omfang.

Jeg skal hermed på mit partis vegne anbefale lovforslagets vedtagelse i den skikkelse, hvori det foreligger efter afstemningen ved anden behandling.

From: Jeg må sige, at udvalgsforhandlingerne mellem anden og tredje behandling har været mig en stor skuffelse. I forgårs stod jeg her på denne talerstol og appellerede til enighed om spørgsmålet. Den højtærede minister gjorde akkurat det samme, og den højtærede minister føjede til, at der måtte tages skridt fra begge sider, for at der kunne opnås enighed. Vi har fra oppositionens side i udvalget erklæret os villige til at gå det halve af vejen, men ikke engang det var nok. Jeg beklager meget, at regeringspartierne ikke har kunnet modtage denne vor udstrakte hånd, og jeg beklager meget, at de to regeringspartier ikke har kunnet se det formålstjenlige i, at netop dette spørgsmål kunne løses i fuld enighed.

Jeg erkender, at der de to partigrupper imellem er uenighed i spørgsmålet om et sekretariats størrelse og værdi. Jeg kunne have lyst til at sige, at der efter min mening her i landet er ved at opstå en ligefrem sygelig trang til at oprette sekretariater og ekspertkomiteer, og at cheferne for disse sekretariater kun er tilfredse, når de har et tilstrækkeligt antal sekretærer at regere med, i dette tilfælde med en årlig gage på ca. $\frac{3}{4}$ mill. kr. Det er vi i hvert fald ikke interesseret i, og vi mener, at rådets funktion kan blive lige så god, måske bedre, hvis det får almindelige sekretærhjælp.

Jeg vil gerne sige til den højtærede minister, at sådan behandler man ikke Hans Majestæts loyale opposition, og på det grundlag vil vi ikke være med. Jeg forstår til nød socialdemokratiet, men jeg forstår ikke den højtærede Grønlandsminister, og jeg forstår bestemt ikke det radikale venstre i det spørgsmål, der her er tale om.

Jeg er imidlertid stadig af den overbevisning, at for det fremtidige Grønlandsarbejdes skyld kan vi ikke være tjent med en sådan udgang af sagen, og jeg vil derfor anbefale den højtærede Grønlandsminister, at han tager lovforslaget tilbage og venter med afgørelsen til efter valget. Jeg skal anføre hvorfor. Grønlandsudvalget af 1960 består stadig, folketingets Grønlandsudvalg består stadig, og den højtærede minister for Grønland har erklæret, at det nye råds formand ikke vil blive udpeget og udnævnt før efter valget. Det vil altså sige, at rådet alligevel ikke kan komme til at fungere før efter valget, og det vil igen sige, at

arbejdet for Grønland ikke under nogen form kan komme til at lide under vort forslag.

Jeg håber, at den højtærede minister kan følge min henstilling; hvis ikke vil jeg gerne have at vide hvorfor. Hvis den højtærede minister ikke kan følge vor henstilling, skal jeg anbefale det høje folketing at stemme imod lovforslaget.

Ninn-Hansen: Vi har ved de tidligere behandlinger beskæftiget os med den højtærede ministers for os at se meget besynderlige stilling i denne sag, der drejer sig om at koordinere arbejdet vedrørende Grønland. Vi har rettet principielle indvendinger imod den sammenblanding af den uøvende og lovgivende magt, der bliver tale om, hvis man forlanger, at formanden skal være udnævnt af regeringen. Til trods for de principielle betænkeligheder herved har vi alligevel været villige til at drøfte muligheden for, at man lod regeringen udnævne formanden, men i hvert fald spurgte de parlamentariske repræsentanter, der skulle sidde i rådet, hvem de kunne tænke sig. Ikke engang det kunne man gå med til.

Det er forståeligt, at der på grund af modstanden mod et så fornuftigt forslag opstår den tanke, at der er en bestemt person, man absolut vil have igennem. Her vil jeg dog gerne sige, at der ikke under udvalgsforhandlingerne har været nævnt nogen person som emne til formandsposten; vi har altså ikke haft nogen at tage stilling til, da den højtærede minister ikke har nævnt nogen person. Men vi ved, at det er forholdsvis begrænset, hvor mange der kan blive tale om i denne forbindelse, og hvis — den tanke har jeg hørt nævnt nogle steder — det skulle være en mand, der så absolut er kvalificeret til arbejdet, nemlig den nu afgående departementschef Eske Brun, man tænker på fra den høje regerings side, og hvis det er den tanke, man vil lade gå videre til den næste regering, så må jeg for en ordens skyld og for at undgå enhver misforståelse sige, at også for os er det et navn, hvis kvaliteter med hensyn til Grønlandsarbejdet vi fuldt ud respekterer — og det er jo også et navn, som man respekterer i Grønland. Men jeg vil altså gerne under-

[Ninn-Hansen.]

strege, at der har ikke været nogen persondiskussion, så det kan altså ikke være det, der er det afgørende for den højtærede ministers afvisende stilling.

Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen kom ind på udvalgsforhandlingerne. Det er altid farligt at komme ind på disse drøftelser, så længe udvalgs møderne ikke er åbne — hvad jeg håber de snart bliver. Det er vel ikke rimeligt, når vi har den praksis her i det høje ting, at udvalgsforhandlingerne finder sted for lukkede døre, at referere synspunkter, der har været fremført under disse forhandlinger. Når det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen imidlertid er fremme med de forslag, der har været stillet fra den høje regerings side, skal jeg blot tilkendegive, at oppositionen — som det ærede medlem hr. From også sagde — har været villig til, til trods for vore meget stærke indvendinger imod den placering, man giver formanden, at give afkald også på indstillingen fra rådet for at nå til en ordning. Efter nogen overvejelse kunne vi endda give tilslutning til et forslag, der direkte var stillet af det radikale medlem af udvalget, det ærede medlem hr. Kirkegaard, vedrørende sekretariatet, men det ønskede man ikke at gennemføre efter nærmere samtale, jeg ved ikke med hvem.

Sådan er altså stillingen, og jeg forstår, at regeringen nu står fast på den sammenblanding af den udøvende og den lovgivende magt, som vi får med dette lovforslags vedtagelse, og at man uden at spørge det af staten nedsatte administrationsudvalg ønsker oprettet et nyt departement gennem dette sekretariat. Det kan vi ikke stemme for.

Jeg kan helt tilslutte mig det ærede medlem hr. Froms henstilling om udsættelse af denne sag. Der sker ikke noget ved det, og jeg synes ikke, at den højtærede minister skulle ønske at afslutte i hvert fald denne samling — og måske endnu mere — med en strid om denne sag, en sag, hvor man skulle samles, hvor man skulle koordinere arbejdet.

Birthe Wetlesen: Mit parti vil, som jeg sagde ved anden behandling, undlade at stemme ved afstemningen om dette lovfor-

slag. Vi deler ganske V og Ks betænkelighed med hensyn til både den regeringsvalgte formand for rådet og sekretariatets placering. Men på den anden side mener vi, at dette er en nyskabelse, hvorigennem man giver grønlænderne et større ansvar for den forestående udbygning af deres land, og det kan vi ikke have noget imod. Jeg vil dog ikke afvise, at vor stilling kunne have været en anden, hvis vi havde været med i udvalgsforhandlingerne.

Vivike: Valgkampen stunder til, og jeg kunne høre på det ærede medlem hr. From, at nu er der visse ting, der skal bruges i denne valgkamp. Det ærede medlem siger, at der er en sygelig trang til at oprette sekretariater; nu vil man oprette et sekretariat, der i administrationsudgifter skal koste $\frac{3}{4}$ mill. kr. Hvis der oprettes et Grønlandsråd — og det håber jeg der gør — skal der være nogle folk bag rådet til at udføre det praktiske arbejde, og hvad enten det nu er et sekretariat, eller det er en del sekretærer, kan de ikke arbejde gratis; det vil altså koste det samme. Jeg siger det her, for at befolkningen ikke skal få det indtryk, at regeringen bare vil oprette sekretariater for at bruge penge og ødsle. Jeg synes, det er for demagogisk en argumentation, det ærede medlem har fremført her.

Rosing: Jeg havde i starten regnet med og håbet på, at de stejle synspunkter vedrørende valg af rådets formand og vedrørende sekretariatet under udvalgsarbejdet ville kunne tilnærmes hinanden så meget, at vi enstemmigt kunne vedtage dette lovforslag, men det kan vi sikkert ikke opnå.

De ærede medlemmer hr. From og hr. Ninn-Hansen ved, at vi grønlandske medlemmer af G 60 har de samme synspunkter, som lovforslaget giver udtryk for. For os er det vigtigt at understrege kontinuiteten i formandskabet, ligesom der i hele tanken om oprettelse af et Grønlandsråd ligger den opfattelse, at udviklingen hos os trænger hårdt til at få kontinuitet i planlægningsarbejdet og en større og sikrere koordinering i hele Grønlandsarbejdet.

Der er to spørgsmål, som vi er uenige om, men som alligevel hører sammen. Et effek-

[Rosing.]

ti tvt råd kan ikke skabes, hvis der ikke samtidig indrømmes den fornødne sekretariatsbistand, som ministeriet for Grønland delvis har. Det er hen i vejret at tænke sig, at et råd, som skal udarbejde det fornødne materiale til sager af vigtig og betydningsfuld karakter, skal kunne nøjes med en eller to sekretærer, navnlig når ministeriets personale ganske klart udtrykker, at det hele bliver håbløst, hvis man ikke går ind for ordningen ifølge lovforslaget. Selv tror jeg ikke, den højtærede minister har dårlige rådgivere, tværtimod kender disse personer arbejdsforholdene i ministeriet meget bedre end vi selv. Der må gives dem den fornødne hjælp til det kommende råd. Uden den kan det ikke fungere, som vi selv håber det skal fungere.

Jeg vil på mine grønlandske kollegers vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse. Det bliver ikke første gang, kun en del af folketingets partier stemmer for et lovforslag angående Grønland. Det kender venstre og det konservative folkeparti udmærket fra 1959, da vi skulle stemme for industri-loven for Grønland. Det er kun beklageligt, at et lovforslag, som indeholder en nydan-nelse i Grønlandsarbejdet, som vi slet ikke kan undvære, ikke får det samlede folke-tings stemmer. Jeg tror ikke, at lovforslagets gennemførelse kan udsættes til senere.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Inden jeg går over til at svare på udtalelserne her ved tredje behandling, vil jeg gerne komme med et par almindelige bemærkninger om denne sag.

Det er her ved tredje og sidste behandling af lovforslaget om et Grønlandsråd beklage-ligt at måtte konstatere, at der ikke kunne opnås bredere tilslutning til lovforslagets gennemførelse, end tilfældet altså nu bliver. Forligsmuligheden var der — tilsyneladende i hvert fald; om den var der i virkeligheden, er jo en anden sag. Det brast på sekretariatet. Det brast netop på et af kernepunkterne i sagen. For adskillige både her i salen og

da især ude i offentligheden, vil jeg tro, ser det formodentlig ud til, at der var ikke andet os imellem end et ubetydeligt sekre-tærspørgsmål. Det er ikke et ubetydeligt, men et stort spørgsmål.

Da der her ved tredje behandling er blevet lagt op til en måske lidt større og lidt hår-dere debat, end det normalt har været til-fældet i flere andre sager, tror jeg, nogle citater fra det sidste landsrådsmøde i marts måned i Grønland kunne være ganske op-lysende og relevante at få med i denne debat, for at man kan få det grønlandske syn på sagen med, også ud over det, det ærede medlem hr. Rosing nu har fremført. Med den højtærede formands tilladelse vil jeg gerne fremføre nogle citater fra landsråds-referatet.

Enkelte medlemmer i landsrådet har under tilslutning fra de øvrige medlemmer udtalt:

„Vi finder det rigtigst, at Grønlands-rådets formand udnævnes af kongen, idet vi er bange for, at kontinuiteten i arbejdet vil blive ødelagt, såfremt medlemmerne selv vælger deres formand, idet man ingen garanti har for, at alle medlemmerne kan sidde fulde fire år, da man har eksempler på skiftende regeringer i løbet af en normal folketingsperiode. I så til-fælde ville arbejdet ganske afgjort blive forsinket og hæmmet.“

Så har det været berørt, hvorfor det hastede sådan med gennemførelsen af lov-forslaget; dette er jo også berørt i dag, oven i købet på den måde, at jeg skulle tage lovforslaget tilbage — det vender jeg tilbage til senere. Om dette spørgsmål siger landsrådet, citat 2:

„Dersom man udsatte gennemførelsen af forslaget om et Grønlandsråd, kunne man ikke være sikker på, at de ting, som det enige landsråd lægger så stor vægt på, nemlig at Grønlandsrådets formand og dets sekretariat får direkte adgang til ministeren, nogen sinde ville blive gen-nemført.“

Citat 3:

[Ministeren for Grønland.]

„Vi anser det for vigtigt, at Grønlandsrådets sekretariat får direkte reference til ministeren, idet vi er af den mening, at vi herigennem vil undgå det pres, som folkevalgte medlemmer undertiden kan føle fra ministeriets embedsmænd.“

Endelig et kort fjerde og sidste citat fra landsrådets beretning:

„Vi landsrådsmedlemmer har et meget stort ansvar, fordi vi ved at gennemføre det forslag om et Grønlandsråd, som er lagt frem for os, har mulighed for at opfylde landsrådsudtalelsen fra 1959“

— den udtalelse, som fremkaldte Grønlandsudvalget af 1960 —

„om større medbestemmelsesret, hvad forholdene i Grønland angår.“

„I Grønlandsrådet får vi“

— siger citatet videre —

„en mulighed for at praktisere dette, som er uden sidestykke i Grønlands historie. Hånden er strakt ud for at give os denne mulighed.“

Det vil af disse citater fremgå, hvilken vægt landsrådet lægger på Grønlandsrådet og dets sekretariat og på, at placeringen af disse organer gøres så uafhængig af selve departementet som muligt. Jeg har ikke følt mig bundet af denne opfattelse fra landsrådets side, men jeg har på den anden side heller ikke tænkt mig at ville svigte landsrådet i denne sag. Derfor har det ikke været muligt at gå længere end til, at sekretariatet oprettes, og til ikke at nøjes med en sekretør for Grønlandsrådet.

Grønlandsministeriet skal efterhånden afvikles. Alene det daglige arbejde, den daglige forvaltning, vil kræve departementets og departementschefens fulde arbejdskraft. Dertil kommer så selve afviklingen af dele af ministeriet. At være udsat for daglig at skulle trækkes for sekretærhjælp til Grønlandsrådet ville — sådan står det for mig — betyde en lammelse af departementets effektivitet og hæmme dets aktivitet.

Det kunne se ud, som om det kun er en nuance, der er os imellem med hensyn til sekretariatet. Det er i virkeligheden et aldeles væsentligt punkt, vi er uenige om, det er et kardinalpunkt i hele sagen, men jeg synes alligevel ikke, dette punkt skulle være vanskeligere at gå ind for, end at oppositionen kunne have gjort det. Jeg er

gået så vidt, at jeg gik med til at lade administrationsudvalget af 1960 se på sekretariatets placering og placering under departementet, men heller ikke det var tilstrækkeligt. Det var sekretariatets omfang, der gav anledning til, at man standsede op fra oppositionens side. Jeg må fastholde som min absolutte overbevisning, at også for mig er omfanget af sekretariatet af største betydning, ja, af afgørende betydning for det, der forventes at komme ud af Grønlandsrådets, og dets sekretariats arbejde.

Må jeg lige fremhæve, hvad der bl.a. søges opnået med Grønlandsrådet og dets tilhørende sekretariat.

For det første: at øge de grønlandske politikeres medvirken i tilrettelæggelsen af den danske politik for udviklingen i Grønland.

For det andet: en faglig planlægning, som de respektive faglige myndigheder i Grønland og Danmark udfører. Ifølge udskillelsesplanerne skal den faglige planlægning ikke i hovedsagen kun hvile på Grønlandsministeriet, men efterhånden også udøves i andre dele af centraladministrationen efter udskillelsen af visse områder.

For det tredje: denne planlægning må koordineres, og det må foregå i Grønlandsrådet. De økonomiske muligheder i Grønland og især hernede må der også tages hensyn til.

For det fjerde: der er to hovedsynspunkter, nemlig øget grønlandsk medvirken på et tidligt stadium og stor kapitaloverførsel til Grønland. Derfor må planlægningsvirksomheden ligge i et særligt organ, som kan rådgive regeringen.

For det femte: forudsætningen for et sådant organs muligheder for at virke må bero på indholdet af og formen for det materiale, det får til rådighed, og det hvad enten initiativet udgår fra rådet selv eller fra faglige myndigheder uden for selve Grønlandsministeriet.

For det sjette: i begge tilfælde må en omfattende og dybtgående sekretærmæssig forhandling blive nødvendig.

For det syvende: der har naturligvis i et vist omfang været udøvet koordination og planlægning i ministeriet for Grønland af embedsmænd, specielt i GTO, hvad den tekniske

[Ministeren for Grønland.]

planlægning angår. Imidlertid har det stedse øgede arbejdspress i ministeriet, fremkaldt af udviklingen, medført, at det ikke har været muligt at afse den fornødne arbejdskraft til det nødvendige forberedende arbejde inden for ministeriets hidtidige rammer.

For det ottende: nødvendigheden af planlægning og koordination vil vokse i samme omfang, som fagområder glider ud af ministeriet for Grønland. Det vil være mest rationelt, at forbehandlingen af materialet til rådet sker i en samarbejdende gruppe af sagkyndige, der har dette sekretærarbejde som sin hovedopgave, og som ikke skal være udsat for stadig at blive pålagt daglige administrative opgaver.

Jeg har ment at måtte fremsætte disse bemærkninger i det måske forfængelige håb, at min stillingtagen blev bedre forstået ikke alene her i salen, men også i offentligheden. Det skridt videre, som oppositionen ville have os til at gå, ville få til følge, at sekretariatet, altså en arbejdsgruppe, blev til en sekretær, en enkelt person, og det ville ganske ændre karakteren af, hvad det har været hensigten at nå med dette lovforslag, nemlig at den omfattende videre udbygningsopgave i Grønland får mulighed for virkelig at kunne gennemføres og også økonomisk kan blive så rigtig og velfunderet som muligt.

Det var det ærede medlem hr. From en stor skuffelse, at der mellem anden og tredje behandling ikke kunne opnås et bedre resultat, end tilfældet blev; det ærede medlem sagde, at oppositionen havde erklæret sig villig til at gå halvvejen, men ikke engang det var nok. Jeg mener, at vi gik de skridt, som skulle have været tilstrækkelige til at bringe et forlig i stand, men det lykkedes altså beklageligvis ikke. Jeg ved ikke, om det er en rigtig diagnose af samfundet i dag, det ærede medlem hr. From stillede, nemlig at der er en sygelig trang til oprettelse af sekretariater; det vil jeg overlade til andre at bedømme. Jeg synes, det var et meget stærkt udtryk, det ærede medlem brugte henvendt til mig ved at sige, at sådan behandler man ikke oppositionen fra ministerens side. Dertil må jeg sige, at jeg synes ikke, jeg har behandlet oppositionen særlig uheldigt. For

Grønlands skyld anbefaler så det ærede medlem, at jeg tager lovforslaget tilbage, således at det genfremsættes efter valget, og spørger: hvis ikke, da hvorfor? Ja, jeg mener, at efter hvad jeg nu har sagt, bl.a. og ikke mindst hvad jeg har refereret fra landsrådets udtalelser, og da nu G-60 i næste måned bliver færdig med sit arbejde og opløses, kan jeg ikke på nuværende tidspunkt tage forslaget tilbage.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen var stadig væk som tidligere ude efter, at det skulle være en bestemt person, som stod bag ved, og som i dette tilfælde oven i købet var udpeget til at blive formand. Jeg kan sige, at der er ikke mellem mig — og det er jo ikke sikkert, at det bliver mig, der kommer til at udpege formanden, da vi har den aftale, at det ikke sker før efter valget — og nogen som helst anden nogen som helst aftale eller antydning af en sådan, så på den måde er der ingen binding at konstatere eller regne med. Når departementschef Eske Brun er blevet nævnt i denne forbindelse, kan jeg sige, at jeg har naturligvis heller ikke nogen som helst aftale med ham. Også det ærede medlem hr. Ninn-Hansen var inde på spørgsmålet om udsættelse, men jeg må altså fastholde, at lovforslaget bør føres igennem nu.

Hermed mener jeg, at jeg har besvaret de stillede spørgsmål.

K. Axel Nielsen: Det ærede medlem hr. From ville påstå, at oppositionen var gået mere end det halve af vejen, men at der til trods herfor ikke havde været mulighed for at opnå forlig; denne fremstilling kan ikke holde. Det forholder sig tværtimod således, at da regeringspartierne havde bevæget sig et godt stykke, over halvdelen af vejen, havde oppositionen bevæget sig baglæns, således at afstanden mellem os faktisk var lige stor. Ja, den var uoverstigelig, for vi havde jo givet afkald på det, vi ønskede med hensyn til det, oppositionens ordførere havde tilkendegivet som det for dem vigtigste spørgsmål, nemlig sekretariatets placering, men først da vi havde givet denne indrømmelse, blev det helt ultimativt gjort op af de ærede ordførere fra oppositionen, at der også var spørgsmålet om omfanget af sekretariatet, og at man på det punkt stod

[K. Axel Nielsen.]

aldeles stejlt. Der var intet at raffe om. Det ærede medlem hr. From benægter i og for sig heller ikke i dag, at det er spørgsmålet om omfanget af sekretariatet, der har fået forligsforhandlingerne til at strande. Det ærede medlem begrunder sit standpunkt med, at der er en sygelig trang her i landet til at oprette sekretariater og ekspertgrupper. Jeg synes for øvrigt ikke, denne trang er sygelig. Jeg synes, det er en meget sund trang, trangen til at bygge på sagskundskab og eksperter og lade et råd som det, der her er tale om, netop gøre et endnu bedre arbejde ved at give det den fornødne eksperthjælp. Det er det, der er tale om, og det er det centrale. Vi ville kompromittere selve tanken om oprettelsen af et Grønlandsråd, hvis vi ikke stillede det fornødne sekretariat til rådighed for Grønlandsrådet.

Det ærede medlem hr. From rejste det spørgsmål, om ikke dette lovforslag lige så godt kunne vente til efter valget, for nu havde regeringen og Grønlandsministeren givet tilsagn om, at rådet ikke ville blive nedsat før efter valget. Det må jeg ligesom den højtærede minister gå imod, for vi ved, at hvis vi skal begynde forfra med nye udvalgsmedlemmer — vi ved ikke, hvem af os der får glæden og æren at komme ind i det høje ting efter et valg — og behandle et lovforslag forfra, måske med en ny Grønlandsminister — hvad ved vi? — hvornår bliver dette udvalg så færdig til indstilling, og er chancerne til den tid større for at opnå enighed? Ingen kan vide det, og så går tiden, og jeg ved, at det er tilkendegivet fra grønlandsk side, at der dér er utålmodighed efter at få dette sat i gang. Når vi gennemfører lovforslaget nu, kan dette råd gå i gang lige straks efter den 1. oktober, og det vil betyde en hel del for de forventninger, der i Grønland næres til rådets arbejde.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen bebrejdede mig vistnok, at jeg skulle have refereret forhandlingerne i udvalget, hvorpå han selv gav sig til at referere, ganske vist, som jeg senere skal komme ind på, unøjagtigt og urigtigt. For det første har jeg ikke refereret udtalelserne i udvalget — det gør jeg aldrig — men jeg mener, at jeg må referere resultaterne af de forhandlinger, der er ført. Det høje ting bør da ikke kunne være i

uvidenhed om, hvad det er, der har skilt os. Hvis ikke jeg havde refereret resultatet af de forhandlinger, vi har ført, måtte det høje ting gå rundt og tro, at det var noget helt andet, der havde skilt os, end det faktisk var. Det, der faktisk skilte os, var altså det, som først blev afsløret under udvalgsforhandlingerne, nemlig uenighed om sekretariatets omfang.

Så påstod det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, at oppositionens indrømmelse blot gik ud på tilslutning til et forslag, som det ærede medlem hr. Kirkegaard havde stillet. Denne gengivelse må jeg tage afstand fra. Det ærede medlem hr. Kirkegaard, som ikke kan være til stede i dag, sagde noget i retning af — for nu at give et rigtigt referat — at med hensyn til det her sekretariat må I gøre, som I vil — som han nu kan udtrykke det på sin friske og bramfri måde. Dermed mente han, fordi det var i den forbindelse, udtalelsen fremkom, sekretariatets placering; derimod havde denne udtalelse overhovedet intet referat til det, der var det brændende spørgsmål senere under forhandlingen, nemlig spørgsmålet om sekretariatets omfang. Jeg er sikker på, at hvis det ærede medlem hr. Kirkegaard havde været til stede, ville han have givet den samme forklaring. I hvert fald er jeg bemyndiget til at sige — det har han så sent som i aftes sagt til mig — at han er fuldstændig enig i den holdning, som regeringspartierne har taget til spørgsmålet om sekretariatets omfang.

Jeg skal på ny anbefale lovforslaget, som det foreligger.

From: Det kan ikke nytte, at vi bliver ved med denne diskussion, som vi nu har ført ved tre forhandlinger i træk. Vi bliver ved at gentage, hvad vi har sagt i forvejen. Jeg skal derfor indskrænke mig til at spørge den højtærede minister for Grønland, der sagde, at landsrådet ikke var indstillet på, at lovforslaget kunne udskydes til næste samling: var det et enigt landsråd, eller var der delte meninger i landsrådet om dette spørgsmål?

Den højtærede minister sagde også til mig, at vi havde ønsket, at det kommende Grønlandsråd skulle have en sekretær. Det er ikke rigtigt, højtærede minister. Vi har sagt

[From.]

i udvalget, at vi ønskede den fornødne sekretærhjælp til Grønlandsrådets brug og anvendelse. Der er dog en forskel.

Til det ærede medlem hr. Vivike vil jeg sige, at der er skam ikke tale om alene en overflytning af arbejdskraft fra det ene område til det andet; der er tale om en reel udvidelse af mandskabet i Grønlands-administrationen. Hvis det ærede medlem ikke tror, det er rigtigt, så spørg den højtærede minister. Vi har fået at vide, at den udvidelse, der her er tale om, minus overflytning, altså rent netto, andrager en års-gage på ca. 500.000 kr. om året. Jeg kunne for egen regning føje til: det er det foreløbige.

Jeg ønsker ikke at fortsætte diskussionen; jeg skal på det foreliggende grundlag anbefale, at man stemmer imod lovforslaget.

Ninn-Hansen: Den højtærede minister mente det nødvendigt at understrege, at der ikke var sket henvendelse til nogen person eller truffet aftale med nogen person vedrørende formandsposten. Det svarer vist ganske til, hvad jeg meddelte om de hidtidige forhandlinger, men det er selvfølgelig rigtigt at få det bekræftet af den højtærede minister, således at den kommende regering, det ved vi nu, står frit i den henseende.

Ministeren gav en del oplysninger om landsrådsmødet. Jeg mener, de fleste af disse oplysninger har været fremme tidligere, og der er jo ikke nogen af de citater, den højtærede minister fremkom med, der viser, at man fra Grønlands side ville være modstander af det forlig, vi kunne have fået i denne sag. At man fra grønlandsk side har støttet den kongelige udnævnelse af formanden, forhindrer dog ikke, at man spørger Grønlandsrådets parlamentariske medlemmer, og jeg mener heller ikke, at der lå noget i disse citater, der kunne afvise den ordning, at departementet, som vi har foreslået, stiller den fornødne sekretærhjælp til rådighed. Når ministeren siger, at spørgsmålet om sekretariatet er et kardinalpunkt, og at et sådant sekretariat — det forstod jeg også — vil være en afgørende nydannelse, så er det jo svært at se, hvorfor den højtærede minister afviser og har afvist at spørge administrationsudvalget af 1960. Den højt-

ærede minister nævner den tanke på ny, at man nu kunne spørge administrationsudvalget af 1960, og siger, at det var også blevet sagt til os. Ja men hvis den højtærede minister vil spørge administrationsudvalget og så udsætte sagen, så er det jo ganske i sin orden, for den højtærede ministers bemærkning her er vel den bedste begrundelse, der overhovedet kan gives for at udsætte denne sag, der ikke haster; så ville der også blive lejlighed til i august at forelægge landsrådet det forligsforslag, som vi næsten var nået frem til i udvalget.

Jeg har ikke bebrejdet det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen referatet fra udvalgs møderne, men bare sagt, at det bliver altid noget underligt noget, når disse ting, der foregår i et lukket møde, bliver refereret, og det synes jeg i og for sig blev understreget af det ærede medlems sidste bemærkninger om, hvad det ærede medlem hr. Kirkegaard havde sagt. Ordene fra det ærede medlem hr. Kirkegaard var vistnok disse: vi vil ikke ændre noget med hensyn til formandsspørgsmålet, og med hensyn til sekretariatet kan I skrive, hvad I vil. Det tror jeg ikke det ærede medlem kan bestride. Og da vi så skrev, hvad vi ville, og gav afkald på det andet, så kunne der pludselig ikke blive enighed længere.

Det ærede medlem hr. Vivike sagde, at dette var noget, der skulle bruges i valgkampen. Jeg kan slet ikke forstå, hvad det ærede medlem mener hermed. Det eneste, der vel kan have interesse for valgkampagnen, er, at regeringen hellere har villet samarbejde med det ærede medlem end med det ærede medlem hr. From og mig, og det kan det ærede medlem hr. Vivike vel ikke være ked af; heri er der jo i øvrigt ikke noget som helst nyt.

Vivike: Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. From, at jeg har ikke fremsat den påstand, at dette her ikke betyder en udgift. Jeg har bare sagt, at enten man opretter et sekretariat, eller man skal have nogle flere mennesker — det være sig jurister eller andre — skal de pågældende have penge for deres arbejde; de skal opretholde familien, og så vil det koste penge.

Vi er ved en begyndende afvikling af

[Vivike.]

ministeriet for Grønland, og Grønlandsrådet vil være organet, der kan koordinere arbejdet, med at lægge de forskellige områder under Grønlandsministeriet ud til de andre ministeriers domæner. De penge, der anvendes her, ser jeg på på den måde, at det er penge, der i det lange løb kommer igen. Man kan ikke afvikle et ministerium ganske gratis, men når man får et ministerium mindre, bliver det dog vel billigere for landet. Jeg mener, at disse penge er givet godt ud.

Jeg er i øvrigt glad for det ærede medlem hr. Froms ord i denne omgang; vi er nu kommet frem til det rigtige tal, nemlig ikke $\frac{3}{4}$ mill. kr., men $\frac{1}{2}$ mill. kr.

Jeg vil gerne sige, at det forbavser mig lidt, at det ærede medlem hr. Ninn-Hansen ikke kan forstå, at jeg mener, det skal bruges i valgkampen. Jeg tror — og jeg mener, jeg kender mine lus på gangen — man i valgkampen vil køre frem med dette sekretariat, disse ekstraudgifter, som regeringen vil have. Jeg havde en meget tydelig fornemmelse af, da jeg hørte det ærede medlem hr. From, at her var noget, der skulle bruges, og at befolkningen egentlig på dette område skulle vildføres.

Jeg anbefaler lovforslaget til vedtagelse.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. From sagde, at der i landsrådet var tale om til at begynde med, om man ikke kunne dele behandlingen af spørgsmålet om Grønlandsrådet og udsætte en del af den til landsrådets næste samling, hvilket er sket i visse tilfælde, altså vente med den afsluttende behandling til samlingen her i sommer. Det var der en del diskussion om, men dette forslag blev forkastet med 10 stemmer imod 5, og ved den endelige afstemning om Grønlandsrådet gik man enstemmigt ind for det.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen var inde på spørgsmålet om administrationsudvalget af 1960. Forholdet var jo det, at jeg under forligsaktionen gik så vidt som til at sige — hvilket var imod, hvad jeg tidligere havde holdt fast på, nemlig at man ikke skulle spørge G-60 i denne sag — at jeg ville spørge administrationsudvalget, om sekretariatet, skulle placeres selv-

stændigt eller under departementet. Når der ikke blev noget forlig, må jeg naturligvis føle mig ganske frit stillet med hensyn til dette spørgsmål. Jeg må stadig fastholde, at vedtagelsen af dette lovforslag ikke skal udsættes, det må gennemføres nu, og jeg synes heller ikke det skal forelægges landsrådet igen i august måned.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 76 stemmer mod 48; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en socialreform [af P. E. Eriksen m.fl.].

(Første behandling af forslaget (nr. XIV) findes i tidenden sp. 4690, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1121).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen gående ud på en ny affattelse af forslaget.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget til folketingsbeslutning og ændringsforslaget sættes til forhandling under ét.

Ordføreren for forslagsstillerne (P. E. Eriksen): Gennem udvalgsarbejdet vedrørende dette forslag til folketingsbeslutning, der opfordrer socialministeren til at nedsætte en kommission til forberedelse af en ny socialreform, har udvalget kunnet enes om det oplæg, som den højtærede socialminister er fremkommet med: et ændringsforslag til kommissoriet ledsaget af bemærkninger dertil. Endvidere er der i betænkningen optrykt et bilag, som indeholder ministerens forslag til kommissionens sammensætning.